

Mottagare
Finansdepartementet
fi.remissvar@regeringskansliet.se
fi.ofa.k.remissor@regeringskansliet.se
Diarienummer: Fi2024/01521

Yttrande över remiss avseende betänkandet Nätt och jämnt – Likvärdighet och effektivitet i kommunsektorn (SOU 2024:50)

Sammanfattning

Kommitténs förslag fördelar om stora belopp från storstäder med omnejd till gles- och landsbygd i syfte att i än högre grad skapa likvärdiga ekonomiska förutsättningar för alla kommuner. Ny beräkning av gleshet och ökad hänsyn till merkostnadskomponenter för socioekonomi i kostnadsutjämnningen är stora förklaringar till förändringarna i utfallet.

För Lunds kommun innebär förslaget en försämring med 753 kronor per invånare eller 98 miljoner kronor totalt, vilket motsvarar drygt 1 procent av Lunds totala skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning.

Synpunkter på utjämningskommitténs förslag till förändringar av systemet för kommunalekonomisk utjämning, LSS-utjämning och statsbidrag

Lunds kommun har följande synpunkter på föreslagna förändringar:

- Det är positivt att göra om flera riktade statsbidrag till generella stadsbidrag, men framförallt att få en ökad tydlighet kring hur nya riktade statsbidrag ska vara utformade. Detta medför bättre planeringsförutsättningar att ta hänsyn till tidigt i budgetprocesserna. Med fler generella statsbidrag framför de riktade kan även lokalt identifierade verksamhetsbehov prioriteras i högre omfattning, vilket gagnar det kommunala självstyret.
- Däremot finns det anledning att efterfråga lösning inom systemet som säkerställer att de medel som tillskjuts för att utjämna strukturella skillnader faktiskt används för detsamma,

utan att för den delen inskränka på det kommunala självstyret. En sådan lösning skulle kunna vara att utjämningsstödet i denna del knyts specifikt till sådana strukturella faktorer som pekas ut i de delar av betänkandet som rör kostnadsutjämnningen. Allra minst borde frågan om huruvida utjämningsystemets transfereringar får avsedd effekt eller ej ingå i någon form av utvärderingsfunktion. En dylik utvärderingsfunktion skulle även kunna ge svar på om tidigare översyner och förändringar av utjämningsystemets olika delar fått den effekt som avsetts.

- Det är överlag positivt med uppdaterad information i de olika utjämningsarna som förhoppningsvis kan underhållas löpande. Med en mer aktiv förvaltning av utjämningsystemet kan större förändringar – som nu genomförs i genomsnitt vart femte år och försvårar den långsiktiga ekonomiska planeringen i kommunen – undvikas.
- Metoden med regressionsanalys riskerar att cementera en hög kostnadsnivå som en sanning när det i själva verket kan vara en högre politisk ambitionsnivå i den berörda kommunen eller regionen som slår igenom (trots att man i betänkandet säger sig ha tagit hänsyn till detta).
- Beaktande av gleshet
 - Det nya gleshetsmålet får stort genomslag men saknar analys och känslighetskalkyler. Det uttrycks som ett utvecklingsmål, men bör inte införas förrän säkrare beslutsunderlag tagits fram.
 - Det föreligger risk för överkompensation för gleshet då strukturkostnadsbidraget med bland annat gamla regionalpolitiska inslag inte tas bort.
 - Gamla mål som täthetsindexet i modellen för individ- och familjeomsorgen – vilka funnits med sen 1990-talet, och som överkompenserat Stockholms stad kraftigt – finns kvar trots att förklaringsgraden för detta är låg.
- Föreslagna förändringar medverkar inte till att uppnå en ökad enkelhet och transparens. Systemet blir snarare mer komplicerat, vilket riskerar att medföra att utjämningsystemets legitimitet ifrågasätts. Om utjämningsystemet tidigare syftat till att på ett förhållandevis neutralt sätt jämma ut strukturella skillnader kommuner emellan – för att på så vis möjliggöra samma grundläggande nivå av service i samtliga landets

kommuner – riskerar föreslagna förändringar snarast att omvandla systemet till ett regionalpolitiskt verktyg.

- Det finns anledning att i någon utsträckning ifrågasätta betänkandets slutsatser avseende inkomstutjämnings tillväxthämmande effekter. Betänkandet utgår från att det föreligger små möjligheter för kommunerna att påverka skattekraften i den egna kommunen. Detta kan förvisso vara sant på totalen, men bortser från de kommuner – däribland Lund – som gör stora investeringar för att möjliggöra en internationell och konkurrenskraftig infrastruktur för forskning och näringsliv. Som exempel kan nämnas de investeringar som gjorts för att möjliggöra placeringen av European Spallation Source (ESS) i kommunen. Betänkandets skeptiska hållning i frågan riskerar att innebära att en kommun som Lund straffas för ambitiösa investeringar som till syvende och sist stärker Sveriges globala tillväxtkraft.

Anders Almgren
Kommunstyrelsens ordförande